

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА МЕВ

УДК 339

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Циганов С. А.

Доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. Дослідження основних напрямків розвитку світового фінансового ринку в умовах глобалізації набуває особливої актуальності у сучасних умовах. Глобалізації передують інтернаціоналізація світового фінансового ринку, що розуміється як вищий рівень інтеграції. Ці процеси орієнтовані на створення нових можливостей і перспектив розвитку національних фінансових ринків шляхом їх географічної експансії.

Глобальний вимір інтеграції поглиблюється за рахунок прискорення процесів розвитку фінансово-кредитних відносин між країнами та регіональними угрупованнями, посилення конкуренції, збільшення потоків іноземних інвестицій, оновлення існуючих і впровадження сучасних інноваційних технологій у фінансовій сфері, залучення нових учасників.

Особливості прояву фінансової глобалізації як економічного феномену, її вплив на економіку розвинених та трансформаційних країн потребують всебічного дослідження. Масштаби глобалізації міжнародної економічної системи, насамперед визначаються станом інтеграційних процесів на фінансовому ринку та в кредитно-банківському секторі, зокрема.

Тенденції розвитку світового фінансового ринку тісно пов'язані із глобалізаційними процесами і полягають, в утворенні транснаціональних фінансових компаній, а також великих транснаціональних фінансових груп, які інтегрують, банківський і промисловий капітал. Лібералізація фінансових відносин сприяла також інтернаціоналізації торгівлі фінансовими послугами та інтеграції національних фінансових ринків у світовий.

Ключові слова: глобалізаційні процеси, світовий фінансовий ринок, структурні трансформації, сучасні тенденції розвитку.

Постановка проблеми. Головною ознакою сучасних світових економічних відносин є інтенсивний розвиток глобалізаційних процесів з залученням національних економік у світове господарство, посиленням їхньої взаємної залежності. Відображенням цих процесів стало виникнення єдиного інформаційного простору, інтернаціоналізація й швидке зростання фінансових ринків. Зростаюча взаємозалежність країн, інтенсифікація міжнародного обміну товарами, послугами і капіталом веде до появи нових тенденцій у сфері фінансових відносин. Тому стратегічно важливим напрямом стає розробка ефективної національної політики у галузі фінансів й капіталоутворення з урахуванням необхідності інтеграції країн у світовий економічний простір як рівноправних учасників глобального ринкового процесу.

Важливим фактором активізації процесів міжнародного руху капіталу стала стратегія зовнішньоекономічної відкритості, що протягом останніх десятиріч активно використовувалася більшістю країн світу. Одним з головних напрямів цього процесу стала лібера-

лізація міжнародних фінансових потоків і загострення конкуренції за фінансові ресурси між країнами.

Досвід постсоціалістичних країн переконує, що перехід до ринкової економіки передбачає здійснення таких заходів, як лібералізація, стабілізація, приватизація, структурна перебудова, а також формування нових економічних, соціальних, правових і політичних інституцій, що забезпечують функціонування й цілісність економічної системи. Насамперед це стосується організаційно-економічних елементів фінансового ринку, оскільки залучення капіталу до трансформаційних процесів має першочергове значення.

Сучасний етап розвитку міжнародних економічних відносин відзначається інтенсифікацією, інтеграцією та диверсифікацією фінансових потоків між країнами, які поступово змінюють свою сутність, перетворюючись на основний чинник глобальних трансформацій. Всепроникненість фінансового капіталу забезпечує сталість і невідворотність процесів глобалізації, поглиблюючи взаємозалежність національних економік, їхню однорідність та єдність, що, в свою чергу, обумовлює формування єдиного світового ринку.

Мета статті полягає у дослідженні сучасних тенденцій розвитку світового фінансового ринку в умовах глобалізації та їх вплив на економіку трансформаційних країн, і зокрема України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми структурних трансформацій які відбуваються на світовому фінансовому ринку в умовах глобалізації є достатньо складними, та незважаючи на наявність широкого ряду досліджень, присвячених окремим аспектам руху міжнародних інвестицій та кредитів, необхідним є комплексний підхід до аналізу та оцінки сучасних тенденцій переміщення фінансових капіталів із врахуванням особливостей окремих країн та регіонів.

Методологічною основою досліджень у цьому напрямку можуть служити роботи зарубіжних економістів, у яких розглядається широке коло питань, пов'язаних з розвитком фінансових ринків в умовах глобалізації та аналізом інвестиційної політики, що проводиться різними країнами. Зокрема, можна відзначити роботи І. Королева [1], Д. Михайлова [2], Х. Мэнвила [3], Дж. Сороса [4], Г. Шинази [5], Ю. Шишкова [6], Ю. Яковця [7] та інших економістів.

Особливостям розвитку національних фінансових ринків в країнах із трансформаційною економікою та перспективам інтеграції їх у світове фінансове середовище приділяється увага у багатьох дослідженнях вітчизняних вчених. Зокрема, варто відзначити роботи О. Барановського [8], О. Білоруса, В. Будкіна, А. Гальчинського [9], О. Дзюблюка [10], В. Козюка [11], З. Луцишин [12], В. Міщенко [13], С. Науменкової [14] та інших.

Критичний огляд наукових робіт з проблеми дослідження показав недостатню розробленість низки методологічних і теоретичних питань. В сучасних дослідженнях практично немає наукових розробок транскордонного руху фінансового капіталу з методологічних позицій системно-функціонального аналізу та теоретичної оцінки його результатів для країн із трансформаційною економікою і світового господарства у цілому.

Основні результати дослідження. Останні десятиріччя ХХ та початок ХХІ сторіччя ознаменувались значним зростанням на фінансових ринках різних країн обсягів трансакцій. Так, з 1980 р., порівняно із сумарним ВВП провідних країн світу, загальна вартість їх фінансових активів збільшувалась у 2,5 рази швидше; співвідношення обсягів міжнародних валютних і торгових операцій зросло в кілька разів. Фактично не підвладний державним регулятивним важелям транснаціональний капітал досить вільно переміщується у пошуках більш доходних регіональних ринків. Якщо у 1990 р. в грошові спекуляції було

втягнуто 600 млрд. дол. США щоденно, то в 2012 р. – вже більше 3 трлн. дол., що у 30 разів перевищує денну вартість проданих товарів і послуг. За оцінками зарубіжних експертів, на кожний долар США, що обертається в реальному секторі економіки, припадає до 50 дол. у фінансовій сфері [15].

Транснаціональна інвестиційна діяльність превалює протягом останніх десятиліть. Накопичений у 65 тис. ТНК, що мають 900 тис. зарубіжних філій, обсяг прямих інвестицій оцінюється у 7-10 трлн. дол. США. Стратегічною відповіддю ТНК на зміни у зовнішньому конкурентному середовищі 1990–их рр. стали злиття та поглинання з піком у 2002 р., коли обсяг таких операцій перевищив 720 млрд. дол. США. Показово, що загальне падіння світових ПІІ 2000-2001 рр. було зумовлене, в першу чергу, суттєвим (майже у два рази) зменшенням саме злиттів і поглинань [11].

Аналіз економічного росту промислово-індустріальних країн, таких, як Японія, ФРН, Великобританія, Франція та інших, свідчить, що періоди найбільш високих темпів підйому економіки в усіх випадках виникали через відповідний час, після періодів найвищої інвестиційної активності. Наприклад, у Японії при збільшенні обсягів капіталовкладень у 1966-1970 рр. у два рази валовий національний продукт збільшився на 70% у порівнянні з попереднім п'ятирічним періодом, у ці ж роки у ФРН, Франції зростання валового національного продукту становило 25-30%. Зосередження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в західноєвропейському регіоні характеризується поступовим але неухильним зростанням їх обсягів. Так у 2012 р. ця цифра досягнула – 55,0%, що вважається успішним розвитком інтеграційних процесів, і в першу чергу – у рамках ЄС [9].

Обсяг іноземних інвестицій у країни Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), зокрема тих, які у травні 2004 р. вступили до Євросоюзу, помітно зросли. За даними компанії Ernst & Young, список країн, що інвестують у Європу, очолили США, Японія, Великобританія і Німеччина. Зросли капіталовкладення з Китаю, Сінгапуру і Південної Кореї. У 2004 р. Угорщина, де, до речі, знаходиться найбільше ВЕЗ, залучила кошти для 84 нових інвестиційних проектів порівняно з 40 за аналогічний період минулого року. У Німеччині – 80 проектів. Чехія та Польща за кількістю проектів обійшли Іспанію, а Естонія випередила Італію [16].

Однією з основних проблем сучасного періоду розвитку країн із трансформаційною економікою є подолання затяжної інвестиційної кризи. Це означає, що модель економічної трансформації цих країн має практично невідтворювальний характер. Достатньо сказати, що в останні роки внутрішні інвестиції, наприклад в Україні, фіксуються на рівні 13-14 млрд. грн. при балансовій вартості основних фондів не менше 800 млрд. грн. Практично покривається 2% основних фондів, що означає вкрай обмежені можливості інвестування економіки [17].

У вирішенні цієї проблеми суттєвою є переорієнтація банківської діяльності з операцій переважно на фінансовому та валютному ринках на кредитування реального сектора, максимальне використання внутрішніх ресурсів. Але підвищена фінансова нестабільність суб'єктів реального сектора та пов'язані з цим високі ризики вкладень не стимулюють зацікавленість банків у довготермінових інвестиціях. До того ж кредитні ставки комерційних банків сягають 30-40%, а для сільського господарства всі 45% [18].

Досвід постсоціалістичних країн показує, що є кілька варіантів інвестиційної політики. Перший – орієнтація переважно на власний капітал. Така ситуація спостерігається в Росії та в багатьох країнах СНД. Другий – домінування іноземних інвестицій, створення умов для діяльності іноземних компаній, які формують значну частку ВВП ряду країн Центральної та Східної Європи (Угорщина, Польща, Словенія, Румунія).

Третій варіант, який найбільш адаптований до реалій України, передбачає використання власного капіталу з поступовим збільшенням частки іноземних інвестицій на основі підвищення інвестиційної привабливості країни, регіонів, окремих проектів. Зазначимо, що макроекономічні чинники в останні 2-3 роки справляють позитивний вплив на інвестиційну діяльність. Однак цього недостатньо через непослідовне регуляторне середовище [16].

Таким чином, найважливішим фактором економічного зростання є інвестиційна діяльність. З метою інтеграції країн із трансформаційною економікою доцільно диверсифікувати фінансові потоки за рахунок іноземних інвестицій. Послідовність заходів щодо сприяння інтеграції повинна мати такий алгоритм, передусім, необхідно здійснювати оцінку результатів лібералізації руху капіталів. Після цього оцінюються можливості і майбутні результати відкриття окремих секторів національної економіки іноземним інвесторам шляхом співставлення руху іноземного капіталу в країну та руху національного капіталу за межі країни. Для використання зовнішніх фінансових ресурсів необхідно проведення маркетингу і просування на зовнішні ринки з метою стимулювання розвитку національного підприємництва. Виключного значення набуває економічне обґрунтування спільних проектів і програм на галузевому і регіональному рівні, узгодження інтересів національного бізнесу і іноземних інвесторів. На цій основі стає можливим реальна інтеграція банківських систем країн з різним рівнем економічного розвитку [13].

Кінець ХХ і початок ХХІ століть характеризується значною інтенсифікацією процесів глобалізації, передусім її фінансової складової. До основних тенденцій, що спостерігалися на світовому фінансовому ринку протягом останнього десятиліття минулого століття, можна віднести наступні:

Спостерігається тенденція до трансформації структури фінансового інструментарію. Банківський сектор в значній мірі поступився фондовому ринку роллю механізму перерозподілу фінансових ресурсів. Очевидною тенденцією стала зміна структури фінансових інструментів ринку на користь інструментів реального сектору – корпоративних цінних паперів та їх похідних. Зі зростанням масштабів перетікання капіталу валютні операції все більше почали обслуговувати рух капіталу. За даними міжнародних фінансових організацій, у 2012 році банківські кредити склали лише 25% коштів, отриманих бізнесом і урядами у всьому світі, тоді як лівова частка коштів була запозичена саме через фондові ринки. Зростаюча конкуренція поступово змушує банки переглядати своє місце у фінансовій системі, проводити внутрішню та зовнішню реструктуризацію, а також розвивати інвестиційний напрямок своєї діяльності [15].

Зросли масштаби глобального технологічного переозброєння фінансових ринків на основі Інтернет-технологій. Прогрес в інформаційних технологіях, які дозволили проводити перекази великих масивів інформації та капіталу в режимі реального часу, сприяли скороченню витрат та суттєво трансформували банківські розподільчі механізми. Крім того, ці технології сприяли не лише ліквідації національних меж між фінансовими ринками, але і встановленню безпосередніх зв'язків між інвесторами та емітентами незалежно від їх національної приналежності [3].

Важливою мегатенденцією стало розширення сфери діяльності фінансових корпорацій, що було результатом не лише зростання кількості фінансових послуг, а й небувалі консолідації фінансово-кредитних установ. Розширення номенклатури послуг в умовах жорсткої конкуренції відбулося за рахунок освоєння нових напрямів діяльності. Диверсифікація спектру банківських послуг і підвищення ступеню універсалізації діяльності на фінансовому ринку визначило еволюцію організаційних форм фінансових інститутів:

від «фінансової лавочки» до «фінансового супермаркету» на основі об'єднань таких напрямів, як банківська справа, страхування, операції з нерухомістю, цінні папери, інвестиційна діяльність, консалтингові послуги тощо. Разом з тим, виникли нові «види» конкурентів на ринку, зокрема, спеціалісти з ризик-менеджменту, які успішно зайняли свою нішу на фінансовому ринку [19].

У банківській діяльності концепція комплексного фінансового обслуговування безпосередньо реалізувалася в ході створення великих банківських холдингів, що діяли у широкій сфері фінансових послуг, а не в конкретній вузькій галузі, яку традиційно вважали сферою банківської діяльності. До складу холдингу увійшли страхові компанії та агенції, іпотечні, трастові, факторингові, лізингові компанії, кредитно-ощадні асоціації, брокерські фірми з торгівлі цінними паперами тощо. Яскравим прикладом такого фінансового холдингу в Європі є «Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG» (Австрія) – група компаній, що представлена майже в усіх країнах Західної, Центральної та Східної Європи та забезпечує повний спектр фінансових, страхових, інвестиційних та інших послуг [10].

Необхідно зазначити, що процеси консолідації у сфері фінансових послуг супроводжуються численними злиттями та поглинаннями компаній. Зростання процесів об'єднання було відмічено наприкінці ХХ століття через прискорення процесів концентрації та збільшення потужностей фінансових установ. Зміни, які раніше тривали десятиліття, за останні роки спресувалися у часі. До злиття європейських, американських та японських банків підключилися компанії з торгівлі цінними паперами та інвестиційні компанії.

Одним із найважливіших чинників формування глобального фінансового середовища стала інтернаціоналізація господарського життя. Інтенсифікація економічних зв'язків між країнами, національними компаніями та активізація міжнародного виробництва ТНК потребували нового фінансового середовища. Це викликало, по-перше, якісні перетворення в міжнародних валютно-кредитних відносинах; по-друге, переплетіння та доповнення національних ринків позичкових капіталів; по-третє, інтеграцію та глобалізацію фондових ринків; по-четверте, величезні темпи зростання міжнародних банківських операцій, створення всесвітньої мережі філій транснаціональних банків [11].

Другим чинником, що зумовив глобалізацію світових фінансів, стало активне поширення науково-технічних досягнень. Комп'ютеризація фінансової сфери, динамічний прогрес телекомунікацій привели до форсованого розвитку світової фінансової системи. Поширення новітніх технологій викликало справжню «банківську революцію». Воно дало змогу значно підвищити якість обробки фінансової інформації, забезпечити надзвичайну швидкість здійснення міжнародних операцій та переміщення ресурсів між окремими сегментами фінансового ринку. Технічні вдосконалення у сфері електронного зв'язку знизили вартість виконання міжнародних трансакцій.

Інформаційна революція на базі мікроелектроніки викликала перетворення широкого спектра банківських послуг, дала змогу ефективно впроваджувати новітні фінансові інструменти та забезпечити транснаціональний характер банківської діяльності. Це відкрило можливості для надзвичайного зростання обсягу міжнародних фінансових трансакцій, пришвидшило транскордонні потоки капіталу [14].

Третім чинником глобалізації сучасного фінансового середовища стала лібералізація міжнародних валютно-кредитних відносин та фінансових ринків. Тенденція до зменшення втручання держави у фінанси проявилася в останні десятиріччя в різних за рівнем розвитку групах країн. Це стосується і промислово розвинених країн з ринковою економікою (передусім США, Японії, Великої Британії), і країн, що розвиваються (наприклад, нових індустріальних країн Азії або латиноамериканських країн), і країн з трансформаційною економікою (приміром, країн Балтії або країн Східної Європи) [12].

Фінансова конкуренція між країнами посилює тенденцію лібералізації. Цей процес охоплює, по-перше, дедалі більшу кількість країн, які переглядають свої режими системи міжнародних економічних відносин, відмовляються від протекціонізму та жорстких заходів регулювання світогосподарських зв'язків. По-друге, він поширюється на нові, складніші сфери економічних відносин (від товарних ринків до ринків послуг, капіталів, фондових ринків). Свідченням цього є підписання країнами-членами СОТ угоди про лібералізацію з 1999 р. ринку фінансових послуг, поступове зменшення бар'єрів на ринках капіталів.

За останнє десятиріччя уряди багатьох промислово розвинених країн значно зменшили своє втручання в операції на внутрішніх фінансових ринках. У Великій Британії, наприклад, було послаблено контроль над ринком капіталу, проведено суттєву реформу ринку акцій, у Японії здійснено серйозні кроки з лібералізації ринку іноземної валюти та внутрішнього фінансового ринку.

Дерегулювання ринку капіталу дало можливість власникам фінансових активів швидко переводити їх з однієї країни в іншу і, таким чином, оперувати по суті у глобальному фінансовому середовищі.

Четвертим чинником процесу глобалізації світових фінансів стало зростання інтеграції національних ринків грошей та капіталу. Прискорення темпів такої інтеграції, в свою чергу, зумовлено процесами інтернаціоналізації, інформаційної революції та лібералізації, поступово дало нову якість – виникла глобальна фінансова архітектура. Прогресуюча взаємодія національних фінансових ринків, зменшення бар'єрів між внутрішніми та міжнародними фінансовими ринками дало змогу величезним ресурсам грошей та капіталу вільно рухатися між різними сегментами світової фінансової системи. В результаті обсяг транскордонних фінансових трансакцій сягнув значних масштабів [11].

Для сучасного світового фінансового ринку характерне стрімке зростання обсягу операцій у всіх його сегментах. Сумарна вартість міжнародних облігацій уже в середині 90-х років ХХ ст. перевищила 2 трлн. дол. США, а обсяг міжнародних банківських позик – 4 трлн. дол. США. Обсяг міжнародного кредитування за останні 20 років збільшився у 20 разів. Щоденний обсяг операцій на світовому валютному ринку підвищився до 1,5 трлн. дол. США, що вдвічі перевищило валютні резерви всіх країн світу. Розмір ринку євровалют – збільшився за останні 20 років в 4 рази. Обсяг євровалютних депозитів перевищив 10 трлн. дол. США. Неухильно збільшується питома вага акцій корпорацій (переважно транснаціональних), емісія яких здійснюється на глобальному рівні. Тільки в другій половині останнього десятиріччя обсяг таких операцій подвоївся. Капіталізація світового ринку в цей час досягла 20 трлн. дол. США.

В міжнародному обігу з'являються нові фінансові інструменти, які розробляються транснаціональними банками. Потоки облігацій та акцій за 1980–2012 рр. збільшилися в 54 рази у США, в 55 разів – у Японії, в 60 разів – у Німеччині [9].

На світовому фінансовому ринку транснаціональні банки мобілізують для інвестицій своїх клієнтів величезні суми капіталу. В останні роки тільки через розміщення єврооблігацій та акцій на наднаціональному рівні щорічно акумулювалося до 500 млрд. дол. США.

Глобалізація значно інтенсифікувала потоки прямих іноземних інвестицій. Щорічний обсяг вивозу капіталу різко збільшився з середини 80-х років ХХ ст. Світова економічна рецесія 1990-1992 рр. перервала «інвестиційний бум», але ненадовго – з 1993 р. він відновився. Річний обсяг припливу прямих іноземних інвестицій у 2012 р. перевищив 1 трлн. дол. США, а їхній загальний кумулятивний обсяг оцінюється на початку ХХІ ст. у 5 трлн.

дол. США. Розширення світової мережі транснаціональних корпорацій на основі нових прямих іноземних інвестицій викликало значні міжнародні фінансові потоки дивідендів, «роялті», внутрішньокорпоративних кредитів та міграцію тимчасово вільних фінансових активів у податкові «оазиси» та офшорні центри транснаціонального бізнесу [15].

Ще одним наслідком глобалізації стало те, що за останні 20 років виникла справді світова мережа фінансових центрів. Вона об'єднує провідні фінансові центри – Нью-Йорк, Лондон, Токіо, Цюрих, а також інші фінансові центри (Франкфурт, Амстердам, Париж, Гонконг).

Деякі змінилися умови формування таких центрів. Якщо раніше необхідними їхніми атрибутами вважалися високорозвинена банківська система, велика фондова біржа, то останнім часом для виникнення деяких нових фінансових центрів (Сінгапур, Бахрейн, Кіпр, Панама, Багамські острови і т.д.) виявилось достатньо таких умов, як ліберальне фінансове законодавство, відсутність податків на доходи, спрощена процедура реєстрації представництв та філій іноземних банків і проведення біржових операцій тощо. Якісно новою рисою цієї мережі стали взаємозалежність, взаємодоповнюваність і зростаюча інтеграція в єдину систему [7].

Крім транснаціональних корпорацій, транснаціональних банків та урядів країн дедалі вагомішими суб'єктами глобального фінансового середовища стають великі інституційні інвестори (пенсійні, страхові фонди, інвестиційні компанії, взаємні фонди). Якщо на початку 80-х рр. XX ст. глобальних та міжнародних фондів у світі було кілька десятків, то на початку XXI ст. – близько 700. Сумарний обсяг акумульованих крупними інституційними інвесторами активів сягнув 10 трлн. дол. США [15].

Висновки. Глобалізація світових фінансів перетворює середовище, в якому функціонує національна економіка. Цей процес ставить багато питань щодо форм і методів втручання урядів у міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини. Здатність окремих країн контролювати могутні міжнародні фінансові потоки або обмежувати деякі транс-кордонні фінансові трансакції дедалі відносно зменшується, наражається на могутню протидію ТНК та ТНБ. Вплив цих суб'єктів, а також міжнародних фінансових організацій на економічну політику окремих країн зростає.

Глобалізація фінансів породжує багато складних проблем і суперечностей. Конфлікт між національним і глобальним є однією з рушійних сил трансформації сучасної світової економіки. Глобальна «ланцюгова реакція» поширення фінансових та валютних криз, як продемонстрували події 2007-2009 рр., становить один із яскравих прикладів вияву негативного потенціалу глобалізації, що загрожує стабільності розвитку національних держав. Крім того, як уже зазначалося, вигоди фінансової глобалізації розподіляються між окремими країнами не нарівно. Все це викликає протидію держав. Вони намагаються відстояти свої національні інтереси, фінансово-економічну безпеку, втримати важелі регулювання економікою та захистити добробут своїх громадян у новому, турбулентне мінливому середовищі. Уряди багатьох країн розуміють, що найефективніше досягти цих цілей вони можуть, координуючи політику та об'єднуючи зусилля.

Список використаної літератури

1. Мировая экономика: глобальные тенденции за 100 лет / Под ред. И. С. Королева. М. : Наука, 2003. – 478 с.
2. Михайлов Д. М. Мировой финансовый рынок: тенденции развития и инструменты: монография / Д. М. Михайлов. – М. : Экзамен, 2000. – 768 с.
3. Мэнвил Х. Д. Международные финансы / Мэнвил Х. Д. – М. : Наука, 1996. – 368 с.

4. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму: Відкрите суспільство під загрозою / Пер. з англ. Ткачук Р., Фролкін А. / Дж. Сорос. – К. : Основи, 1999. – 259 с.
5. Шинази Г. Дж. Сохранение финансовой стабильности / Г. Дж. Шинази. – МВФ : Управление внешних связей, 2005. – 127 с.
6. Шишков Ю. В. Перспективы глобализации / Ю. В. Шишков // Мировая экономика. Прогноз до 2020 г. – М. : Наука, 2007. – 256 с.
7. Яковец Ю. В. Глобальные экономические трансформации XXI века: монография / Ю. В. Яковец. – М. : Экономика, 2011. – 450 с.
8. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія / О. І. Барановський. – К. : КНТЕУ, 2009. – 754 с.
9. Глобальні трансформації і стратегії розвитку / За ред. О. Г Білоруса. – К. : Наукова думка, 2008. – 560 с.
10. Дзюблюк О. Розвиток банківського сектору в умовах деформації світового фінансового простору / О. Дзюблюк // Вісник НБУ. – 2011. – № 10. – С. 76-83.
11. Козюк В. Глобалізація та макроструктурні імперфекції припливу капіталів / В. Козюк // Банківська справа. – 2010. – № 6. – С. 22-35.
12. Луцишин З. Асиметрія та парадокс фінансової глобалізації / З. Луцишин // Міжнародна економічна політика. – 2009. – № 8-9. – С. 35-42.
13. Міщенко В. Особливості посткризового реформування фінансового сектору України / В. Міщенко // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 3-11.
14. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури: монографія / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. – К. : УБС, ЦНД НБУ, 2009. – 384 с.
15. Сайт аналітичної і фінансової інформації [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.finance.com.ua>.
16. Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века. В 3 т. – Т. № 1. Трансформации 90 –х годов. – Ч. 1. – М. : Наука, 2006. – 346 с.
17. Циганов С. А. Генезис банківських систем у трансформаційних економіках: структурно-функціональний аналіз: монографія / С. А. Циганов. – К. : Академпрес, 2006. – 412 с.
18. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
19. Зимовець В. Тенденції і наслідки експансії західного фінансового капіталу у Східній Європі / В. Зимовець // Економіка України. – 2006. – № 2. – С. 74-83.

MODERN TRENDS OF WORLD FINANCIAL MARKET STRUCTURAL TRANSFORMATIONS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Tsyganov S. A.

Doctor of Science (economics), professor of Institute of International Relations at National Taras Shevchenko University of Kyiv.

Abstract. *The study of the world financial market development key trends in the context of globalization has actualized of late. The world financial market internationalization that means the highest level of integration comes before globalization. All these processes are oriented to the creation of national financial markets new opportunities and development prospects through geographical expansion.*

Global dimension of the integration deepens owing to the interstate financial and credit relations development boost; competition intensification; foreign investment volumes growth; latter-day financial innovative technologies implementation and modernization of the old ones; new participants involvement.

Financial globalization manifestation peculiarities as an economic phenomenon, its impact on the economies of developed countries and emerging markets require conducting comprehensive research. The scope of the international economic system globalization is primarily determined by the state of integration processes at the financial market and in the banking sector in particular.

World financial market development trends are closely related to the globalization process and consist in the transnational financial companies' and groups establishment that integrate banking and industrial capital. Financial relations liberalization has also promoted the financial services trade internationalization and national financial markets integration into the world financial market.

Key words: *globalization processes, world financial market, structural transformations, modern development trends.*

References

1. World economy: global tendencies of the 100 years / by red. I.S. Koroleva. – M.: Nauka, 2003. – 478 p.
2. Mihaylov D. M. The World financial market: trends of development and instruments: monograph / by D. M. Mihaylov. – M. : Examen, 2000. – 768 p.
3. Menvil H. D. International finances / by H. D. Menvil. – M. : Nauka, 1996. – 368 p.
4. Soros G. Crisis of global capitalism : Trudged the Open company under threat / translated by Tkachuk R., Frolkin A. / G. Soros – K. : Osnovy, 1999. – 259 p.
5. Shinazi G. Dg. Maintenance of financial stability / by G.Dg. Shinazi. IMF: Management of external connections, 2005. – 127 p.
6. Shishkov Y. V. Prospects of globalization / by Y. V. Shishkov // The World economy. A prognosis to 2020. – M. : Nauka, 2007. – 256 p.
7. Yakovets Y. V. Global economic transformations of XXI century: monograph / by Y. V. Yakovets. – M. : Ekonomika, 2011. – 450 p.
8. Baranovsky O. I. The Financial crises: pre-conditions, consequences and ways of prevention: monograph / by O. I. Baranovsky. – K. : KNTEU, 2009. – 754 p.
9. Global transformations and strategies of development / by red. O. G. Belorus. – K. : Naukova dumka, 2008. – 560 p.
10. Dzubluk O. Development of the bank sector in the conditions of deformation of outer financial space / by O. Dzubluk // Visnyk NBU. – 2011. – № 10. – P. 76-83.
11. Kozuk V. Globalization and macrostructural imperfections of wave of capitals / by V. Kozuk // Bankivska sprava. – 2010. – № 6. – P. 22-35.
12. Lutsyshyn Z.. Asymmetry and paradox of financial globalization / by Z. Lutsyshyn // The International economic policy.– 2009.–№ 8-9. – P. 35-42.
13. Michenko V. I. Features of post-crisis reformation financial to the sector of Ukraine / by V. I. Michenko // Finances of Ukraine. – 2010. – № 10. – P. 3-11.
14. Naumenkova S. V., Michenko S. V. Development of the financial sector of Ukraine in the conditions of forming of new financial architecture : monograph / by S. V. Naumenkova, S. V. Michenko. – K. : Banking University, Centre of research of NBU, 2009. – 384 p.
15. Site of analytical and financial information [Electronic resource]: is access Mode: <http://www.finance.com.ua>.
16. Centrally-east Europe is in the second half of of XX of of century. In 3 p. – P. 1. Transformations of 90 th. – M. : Nauka, 2006. – 346 p.
17. Tsyganov S. A. Genesis of the banking systems in transformation economies: structural-functional analysis: monograph / by S. A. Tsyganov. – K. : Akadempres, 2006. – 412 p.
18. Official site of the National bank of Ukraine [Electronic resource]: is access Mode: <http://www.bank.gov.ua>.
19. Zimovets V. Tendencies and consequences of expansion of western financial capital in Eastern Europe / by V. Zimovets // Economy of Ukraine. – 2006. – № 2. – P. 74-83.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СТРУКТУРНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО РЫНКА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Цыганов С. А.

Доктор экономических наук, профессор кафедры международных финансов Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *Исследование основных направлений развития мирового финансового рынка в условиях глобализации приобретает особую актуальность в современных условиях. Глобализации предшествует интернационализация мирового финансового рынка, под которой понимается высший уровень интеграции. Эти процессы ориентированы на создание новых возможностей и перспектив развития национальных финансовых рынков путем их географической экспансии.*

Глобальное измерение интеграции углубляется за счет ускорения процессов развития финансово-кредитных отношений между странами и региональными образованиями, усиления конкуренции, увеличения потоков иностранных инвестиций, обновления существующих и внедрения современных инновационных технологий в финансовой сфере, привлечения новых участников.

Особенности проявления финансовой глобализации как экономического феномена, ее влияние на экономику развитых и трансформационных стран требуют всестороннего исследования. Масштабы глобализации международной экономической системы, в первую очередь определяются состоянием интеграционных процессов на финансовом рынке и в кредитно-банковском секторе, в частности.

Тенденции развития мирового финансового рынка тесно связаны с процессами глобализации и заключаются, в образовании транснациональных финансовых компаний, а также больших транснациональных финансовых групп, которые интегрируют, банковский и промышленный капитал. Либерализация финансовых отношений способствовала также интернационализации торговли финансовыми услугами и интеграции национальных финансовых рынков в мировой.

Ключевые слова: *процессы глобализации, мировой финансовый рынок, структурные трансформации, современные тенденции развития.*